

תוכן עניינים

שער א': כללי	1
פרק א': המונח "זמני שהות" - הערה מקדימה	1
פרק ב': מבוא	3
פרק ג': בית-המשפט לענייני משפחה - סמכות מקומית	5
1. כללי	5
2. תובענה בעניין מזונות קטין - תקנות חדשות	8
3. תקנה 6(ב) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	8
4. תקנה 6(ג) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	9
5. תקנה 6(ד) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	9
6. תקנה 6(ה) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	10
7. תקנה 7 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	10
8. "רשאי להורות שתובענה תועבר לבית-משפט אחר" - תקנה 8 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)	10
פרק ד': בית-המשפט לענייני משפחה - סמכות עניינית	13
1. סמכות בית-משפט שלום	13
2. המבחן הכללי - מבחן הסעד	13
3. מבחן הסמכות העניינית בבית-משפט לענייני משפחה - מבחן העילה	14
4. סעיף 1 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	15
5. סמכותו העניינית של בית-המשפט לענייני משפחה מתגבשת על-פי כתבי הטענות	18
6. מועד העלאת טענת חוסר הסמכות העניינית והשפעתו על תוצאת ההליך	19
פרק ה': סדרי דין בתביעות משמורת	21
1. עילת התובענה	21
2. בקשות על-פי חוק הכשרות המשפטית	22
2.1 כללי	22
2.2 בקשה להכרזת פסול-דין	22
2.3 בקשה להכרעת בית-המשפט בעניינים הקבועים בחוק הכשרות המשפטית	22
2.4 בקשה למינוי אפוטרופוס	23
3. מספר העתקים מכתב הטענות שיש להגיש בבקשה על-פי חוק הכשרות המשפטית	24
4. פירוט מסמכים מצורפים	24
4.1 תצהיר	24

4.2	צירוף מסמכים מיוחדים בבקשות על-פי חוק הכשרות המשפטית	24
5	זכות הטיעון הניתנת מכוח חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות	25
5.1	זכות הטיעון בהכרזת פסול-דין	25
5.2	זכות הטיעון לגבי תפקוד הורה	25
5.3	הסכמת המועמד למינויו כאפטרופוס	25
6	סדרי דין הנוגעים לפקיד הסעד בהליכים על-פי חוק הכשרות המשפטית	26
7	אישור הסכמים ופעולות על-פי חוק הכשרות המשפטית	26
8	סופיות פסק-הדין בנוגע לחוק הכשרות המשפטית	27
9	סמכות בינלאומית והמשפט הבינלאומי הפרטי	27
10	מתן רשות ערעור בענייני משמורת והסעד הזמני	27
שער ב': תובענה בענייני משמורת, חינוך, ביקור, הבטחת קשר, יציאת הקטין מהארץ וחוק הכשרות המשפטית		
29	פרק א': כללי	29
37	פרק ב': אופי הבעיות בסכסוכי משמורת	37
37	1. כללי	37
37	2. עיקרון "טובת הילד"	37
41	פרק ג': צו הורות פסיקתי	41
41	1. כללי	41
	2. מהותו של מוסד צו ההורות הפסיקתי אשר מכוחו ניתן כיום להכיר בהורותו של בן הזוג שאין לו קשר ביולוגי ליילוד: האם בית-המשפט שמעניק את הצו מכונן את ההורות או שמא מדובר בצו המצהיר על הורות קיימת? ככל שמדובר בצו מכונן, מתעוררת השאלה השניה, אשר נדונה בעניין פונדקאות חו"ל, ועניינה באפשרות להחיל את צו ההורות הפסיקתי באופן רטרואקטיבי החל ממועד הלידה או לחלופין ממועד אחר הקודם למתן הצו. השאלה השלישית, שנדונה בעניין צור-וייסלברג, היא האם הצגת צו הורות פסיקתי או תעודה ציבורית אחרת, מהווה תנאי לרישום הורותו של ההורה הלא-ביולוגי במרשם האוכלוסין, או שמא הודעה שניתנה לפקיד המרשם מספיקה לצורך ביצוע הרישום	57
61	3. קיומם של התנאים למתן צו הורות פסיקתי	61
66	4. צו הורות פסיקתי איננו תלוי בהמשך הקשר	66
72	5. רישום שמות משפחה של ילדים שנולדו בהליך פונדקאות	72
74	6. מתן צו הורות פסיקתי כשאחד מבני הזוג איננו אזרח או תושב הארץ	74

7.	בית-המשפט המחוזי הנכבד לא כלל בפסק-דינו התייחסות להסדרי שהות ומפגשים שיוציאו מהכוח אל הפועל את הכרעתו העקרונית בדבר מתן צו הורות פסיקתי. בנסיבות אלה יש מקום להשבת הדיון לבית-המשפט לענייני משפחה, על-מנת שיתן הוראות מתאימות תוך ליווי צמוד של גורמי הטיפול המתאימים, לרבות עו"ס לסדרי דין, באופן הדרגתי.	74
8.	בקשה לתיקון צו הורות פסיקתי כך שצו ההורות הפסיקתי יחול באופן רטרואקטיבי.	74
9.	האם בנסיבותיו של מקרה זה, עת נפרדו בנות הזוג בתחילתו של ההיריון של הנתבעת עם הקטינה, מתקיימים התנאים למתן צו הורות פסיקתי.	75
10.	לא ייפלא כי "ההסכמה" - של בן הזוג ושל ההורה הגנטי - "היא תנאי בלעדיו אין" ליצירת ההורות.	76
פרק ד': קווים מנחים להכרעה בסכסוכי משמורת על-פי עיקרון טובת הילד		
1.	זכות הילד ולא זכות ההורה	79
2.	שינוי נסיבות	82
3.	"אין לאטום אוזן לקול הדם"	83
4.	חזקת הגיל הרך	84
5.	טובת הקטין לפי הלכות המשפט העברי	84
6.	ההשלכות הנובעות מ"חזקת הגיל הרך" (מתוך דו"ח הכנסת בנושא ילדים להורים גרושים (הוגש ביולי 2002)).	87
7.	הצדקות להשארת "חזקת הגיל הרך" בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות.	88
8.	התנגדות ל"חזקת הגיל הרך"	89
9.	אפשרויות לשינוי "חזקת הגיל הרך"	90
פרק ה': מסוגלות הורית והתנהגות לא נאותה של הורה		
פרק ו': רצון הילד		
פרק ז': הסכם בין הורים החיים בנפרד וסמכותו של בית-המשפט באין הסכמה		
פרק ח': חזקת הגיל הרך בבית-משפט לענייני משפחה ובבית-הדין הרבני		
פרק ט': משמורת פיזית משותפת - חלוקת המזונות בין ההורים - בעין הלכת בע"מ 919/15		
1.	הלכת 919/15	119
2.	דרכי יישומה של הלכת 919/15	121
2.1	על מעמדה של הלכת 919/15 משנקבעו המזונות בדרך של הכרעה שיפוטית	121

2.2 בחינת הצרכים תיבחן על-פי המפורט בכתבי הטענות ולא על-סמך נתוני הלמ"ס.....	130
2.3 הגישה בפסיקה הינה, כי אין בפסק-דין שניתן ב- בע"מ 919/15 כדי להוות לבדו שינוי נסיבות מהותי המצדיק שינוי חיוב במזונות שנקבעו בהסכם גירושין.....	130
2.4 ההלכה הפסוקה.....	130
פרק י': משקל חוות-דעת פקיד הסעד (עובד סוציאלי) ומומחים בסכסוכי משמורת.....	137
פרק י"א: הגשת תסקיר על-ידי פקיד הסעד (עובד סוציאלי) בתביעות למשמורת.....	143
פרק י"ב: משמורת ילדים ומסוגלות הורית.....	149
פרק י"ג: הכרעת בית-המשפט וסמכותו הכללית להורות על אמצעי שמירה.....	151
פרק י"ד: משמורת משותפת.....	153
פרק ט"ו: משמורת ילדים וכריכתה בתביעת הגירושין.....	161
פרק ט"ז: ההלכה הפסוקה.....	165
1. האם יש לאשר, לסרב או להתנות העברת משמורת של קטין בגיל 9 שנים לאביו לאמו בשל ניכור הורי כלפי האם המשמורנית אצלה הוא גר? 9... 165	
2. משמורת זמנית.....	188
3. משמורת פיזית משותפת.....	194
4. תנאי המשמורת על תינוק - הורים מסוכסכים.....	208
5. תביעות הדדיות למשמורת בלעדית - האבחנה בין המושגים: משמורת פיזית ומשפטית ואחריות הורית.....	212
6. סמכות עניינית נמשכת לדון בתביעת משמורת?.....	228
7. האם יש להורות על העברת הקטין למגורים ולמשמורת אביו, שעה שמומחית המליצה על העברת "רוב המשמורת" לידי האב?.....	235
8. סיום הסכסוך בין ההורים יקל מאוד על התפתחותן התקינה של הבנות ושלמותן הנפשית.....	243
9. האם ניתן לכפות את האישה לגור בארץ על בסיס הדין שהיא חייבת להניק את בנה? והאם החזקת הילדים היא זכות האב או האם, או שהיא זכות הילד?.....	252
10. כל אחד מהצדדים תובע לעצמו את משמורת הילדים וכל אחד מתנגד למשמורת משותפת. שני ההורים "חוטאים בילד", שתיית רעל גם אם היא בשוגג, הרי היא ממיתה. שני ההורים הם "מלח הארץ", שניהם בעלי מסוגלות הורית תקינה - אשר במאבקם מקריבים את ילדיהם.....	253
11. תביעת הבעל לאכיפת הסדרי הראיה.....	253
12. בקשת אב לקבל משמורת - קבלתה.....	253

13. העברת בדיקת עניינים של הקטינים על-ידי צו של בית-הדין הרבני אל רשויות הרווחה, הינה סעד וסיוע חשובים ביותר, וככל שמקומם במערכת הרווחה יוקדם, כך מידת טובתם והצלחת הטיפול יגדל.....	254
14. סירובה של האישה לקיים את החלטת בית-הדין הרבני העוסקת בהסדרי ראייה.....	254
15. ערעור על החלטת בית-הדין הרבני שקבע כי בסמכותו לדון בנושא משמורת ילדים.....	254
16. תביעת אב לשינוי המשמורת על בנו - קבלתה.....	255
17. התנאים לקבלת היתר להגירתו של קטין.....	263
18. מהותו של מושג ה"משמורת".....	268
19. הצורך בקביעת משמורת - חזקת הגיל הרך - מקום המסגרת החינוכית - חלוקת זמני שהות.....	284
20. בקשה בעניין "משמורת" אינה יכולה להתברר במסגרתו של הליך יישוב סכסוך.....	300
21. האם יש להורות למשיבה לשוב להתגורר באזור מגורי הצדדים יחד עם בנם התינוק של הצדדים לאחר שהחליטה להעתיק מקום מגוריה?....	300
22. קביעת האם כהורה אחראי או עיקרי, לא גורעת כהוא זה מזכויותיו וחובותיו של האב כאפוטרופוס על הקטינים.....	315
23. תביעה לפי פקודת ביזיון בית-המשפט, בגין אי-קיום הסדרי ראייה בין התובע לבין ילדיו הקטינים.....	315
24. בקשתו של האב להורות לאם לשוב לעיר אילת ולהשיב את בתם המשותפת של הצדדים, קטינה כבת 3, להתגורר בעיר אילת.....	319
25. מרגע שבו חל גם שינוי בזרם החינוך, ודאי שינוי דתי, הרי שמדובר בעניין עקרוני, הנתון להחלטה משותפת של שני ההורים.....	320
26. בקשת רשות ערעור על החלטת בית-המשפט לענייני משפחה שקיבל חלקית את בקשת המשיבה לסעד דחוף לקביעת זמני שהות בין המשיבה לבין בנותיה הקטינות של המבקשת.....	321
27. בקשת האם בגדריו של הליך יישוב סכסוך לסעד דחוף להשבת הקטין א', פעוט יליד 00.00.19, להתגורר עימה.....	322
28. נוכח מצבו של הקטין, ממצאי חוות-דעת המומחית, האמור בתסקירי העו"ס לסדרי דין ועמדת האפוטרופה לדין, בית-המשפט מצא לנכון לקבוע כי הקטין יוותר בחזקת האם, ימשיך להתגורר עימה וילמד במסגרת חינוך השייכת לזרם חב"ד.....	323
29. ערעור על פסק-דין של בית-המשפט לענייני משפחה שהעניק צו הורות פסיקתי למשיבות מבלי שהוגש תסקיר עו"ס בטרם נתינתו.....	323
30. תנאי הכרחי להגבלת אפוטרופסות לפי סעיף 27 לחוק הכשרות הוא כי הקטין הוכרז כ"קטין נזקק" והועמד תחת השגחתו של עובד סוציאלי או הוצא ממשמורתו של האחראי עליו (או כי התקיימו התנאים לכך).....	327

31. שעה שלא באה במסגרת הדיווח המלצה לשנות מקום מגורי הקטינה לעת הזו, ואפשרות זו לא הועלתה גם על-ידי האפוטרופסה לדין בית-משפט סבר כי לעת הזו אין מקום להעברת הקטינה למגורים בבית האב.....	327
32. הגם שיש טעם לפגם בהתנהלות האב שהקליט את שיחותיו עם הקטינים, אין בכך כדי למנוע הרחבה של זמני השהות.....	327
33. לעיתים, כאשר הסכסוך בין ההורים נמצא בעצימות גבוהה, קיימת אי-הסכמה אף ביחס לנושאים פעוטים והדבר כמובן מקשה מאוד על קבלת החלטות לטובת הקטינים.....	337
34. טענת התובעת שהתנהגות הנתבע הובילה לניכור הורי חמור ומחיקתה מחיי הבנות, דבר שהפך את חייה וגרם לה נזק.....	337
35. הפרת הסכם הגירה - חיוב האישא בפצויים בשיור של 680,000 ש"ח.....	338
36. בית-משפט קמא מצא, כי הנתק המוחלט בין האב לבין הקטינים נוצר בעיקר עקב הסתת האם את הקטינים כלפיו; כי ההתנכרות הקיצונית של הילדים לאביהם, תוך וויתור מוחלט על קיומו בחייהם, היא פרי הסתת האם - פיצוי בסך של 400,000 ש"ח.....	340
37. המונח "זמן ילד".....	346
38. ילד על הרצף האוטיסטי - קביעה כי ביתה של האישא הוא הבית העיקרי של הקטין.....	350
39. מתן צו מניעה לטובת האב האוסר על העתקת מגורי הילדים שישארו בחזקת האב.....	351
40. ניתוק קשר עם האב - כיבוד זכותו של הילד שלא להיפגש עם האב.....	352
41. שני ההורים אשמים באי-חידוש הקשר בין האב לבת, וכל אחד "תרם" את חלקו לכך. זאת אמרנו בלי לשמוע את הבת עצמה. בית-הדין לא סבר שיש תועלת בשמיעת הבת, שהרי ידוע האמור בחוות-דעת מקצועיות, שבטענות של ניכור הורי, לא יועיל לשמוע את קול הילד, ככל והוא מוסת, והדבר אף עלול להקשות על הקשר העתידי, ככל ויש לו סיכוי.....	353
42. מקרה זה בו האם במשך שנים כה רבות התקשתה להפריד בין כעסה ופגיעותה כלפי בעלה לשעבר ובין צרכי הקטינים, דבר שהוביל להחמרת הנתק עד אשר ניסיונות טיפוליים רבים כשלו, מצדיק הפחתה מסויימת במזונות הקטינים. האיזון בין תרומת האם למצב שנוצר, תרומת האב והצורך להבטיח שמירה על סיפוק צרכיהם הבסיסיים של הקטינים מוביל למסקנה שאין מקום לבטל את המזונות אלא להפחיתם במידה מסויימת ומדורגת.....	353
43. יש לקבל את המלצות עו"ס לסדרי דין והאפוטרופא לדין של הקטינים ולהורות כי מכאן ואילך ועד להחלטה אחרת, המפגשים בין האב לקטינות יתקיימו תחת פיקוח במסגרת "מרכז הקשר".....	357

44. ניתן לסכם את השיקולים שעל בית-המשפט לשקול בדונו בשאלת ביטול מזונות לילד מרדן באופן הבא - ביטול המזונות יעשה במקרים קיצוניים ונדירים ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר, כגון הקטנת המזונות.....	358
45. בקשת המבקשת להורות כי משמורתו הזמנית של הקטין, כבן 6.5, תהיה בידי המבקשת ולהעברת הקטין לטיפול והשגחה לנוכח ניכור הורי וסיכון של הקטין.....	358
46. בקשה למינוי מומחית לטיפול ב"ניכור הורי".....	359
47. העברת הילדים לאחריות האב.....	360
48. טובתו של הקטין הינה להמשיך את לימודיו בכיתה א' במסגרת הלימודית הנוכחית כהמשך ישיר לגן הילדים. גם אם לא הייתה מתקבלת המלצת העו"ס, הרי שלא עלה בידי התובעת להוכיח כי טובתו של הקטין היא בשינוי המסגרת הלימודית. על-כן, יש לקיים את ההסכם בין הצדדים.....	360
49. שעה שמגיע סכסוך מסוג זה לפתחו של בית-המשפט, עליו להכריע בסכסוך על בסיס עקרון טובת הילד המהווה "מגדלור" לכל צעד ושעל של בית-המשפט.....	361
50. ביישומו של עקרון "טובת הילד" נדרש בית-המשפט לשקול כל מקרה לנסיבותיו, ולהכריע ביחס לטובת הילד הספציפי אשר עליו נסב הדיון, מהי טובתו הקונקרטית.....	361
51. בחינת טובת הקטין לשם הכרעה בסוגיית מסגרת החינוך מצריכה את בית-המשפט להיעזר בתסקירים ובחוות-דעת מומחים להם יש את היכולת והכלים המתאימים לבחון את המקרה בעין מקצועית ואובייקטיבית. אמנם, התסקיר אינו בגדר עדות או עדות מומחה במשמעותו לפי הסעיפים 20 ו- 26 לפקודת הראיות אך הוא בעל מעמד מיוחד.....	361
52. פסק חוץ איננו מוכר באופן אוטומטי בישראל, ונדרש שהוא יעבור הליך קליטה כדי שניתן יהיה לאוכפו או להכיר בו בישראל.....	361
53. חוק אכיפת פסקי חוץ מתווה שני מסלולים עיקריים שעל בסיסם ניתן לקלוט פסק חוץ: מסלול האכיפה ומסלול ההכרה, כאשר ההבדל בין שני המסלולים נעוץ במהותו של פסק החוץ אותו מבקשים לקלוט. בעוד שפסק חוץ המטיל חיוב אישי ניתן לאכיפה, פסק חוץ שאיננו מטיל חיוב אישי (אלא, למשל, קובע סטטוס), אינו ניתן לאכיפה, והמסלול הרלוונטי לגביו הוא הכרה.....	361
54. במקרה שילד אינו רוצה קשר עם אחד מהוריו, על ההורה שעומו גר הילד מוטל הנטל לשכנע את בית-המשפט שיש סיבה מוצדקת לסירוב הילד לקשר. אם אין לו הסבר, בית-המשפט יסיק שההורה המועדף תורם, במעשה או במחדל, למצב. אין צורך לקבוע שמדובר בניכור הורי או בחומרתו.....	362
55. בקשה ל"שינוי זמני שהות".....	362

56. השיקול המרכזי כאשר נבחנת שאלת העתקת מקום מגורים הוא טובתו של קטין.....	364
57. מתן חיסוני השגרה.....	364
58. השינוי המתבקש בתובענה אינו מקובל על הנתבע. על-כן, בהיעדר הסכמה בין ההורים בעניין הנתון לאפוטרופסותם (זרם החינוך) (סעיף 6(א) להסכם), נתונה ההכרעה באותו עניין לבית-המשפט.....	367
59. עצם ההתערבות בתא המשפחתי ובזכויותיהם הטבעיות של הורים כלפי ילדיהם, הינה צעד חריג ביותר כאשר לעיתים לא די אף בטובת הקטין עצמו.....	367
60. במקרה דנן, המלצת כל הגורמים המקצועיים הינה מתן אחריות הורית משותפת. דווקא במקרה דנן, ישנה חשיבות מיוחדת למתן מעמד שווה לשני ההורים, לאור התנהלותה של האם המעידה כי היא סבורה שהינה בעלת יכולות הוריות טובות יותר מהאב וראויה ממנו כהורה, ולאור העובדה שהאם פועלת באופן חד-צדדי בעניין הקטינים, באופן הממעיט מחשיבות האב בחיי הקטינים. לפיכך, דווקא בתיק זה, ישנה חשיבות להעברת מסר ברור לפיו אף הורה אינו "עליון" על ההורה האחר, והחלטות מהותיות בעניין הקטינים צריכות להתקבל בהסכמה, או לחילופין באישור בית-המשפט, ולא באופן חד-צדדי.....	368
61. משמורתם של הילדים תעבור באופן זמני לחודשיים ימים לידי האב.....	368
62. חובתו המוחלטת של האב לזון את ילדיו ללא קשר לחלוקת זמני שהות.....	369
63. לא ניתן להפריד בין שתי ההכרעות הזמניות בעניין הצדדים וילדיהם - הסדרי השהות ודמי המזונות הזמניים.....	369
64. סוגיית מעבר המגורים.....	370
65. חשיבותו של הקשר בין המשמורן ובין ההורה שאינו משמורן, מצויה בלב ליבה של בחינת טובתם של קטינים.....	370
66. במקרה זה, עלה בידי האב לסתור את חזקת הגיל הרך, באופן שבו למרות גילו של הקטין, יש מקום לקבוע אחריות הורית משותפת.....	371
67. זמני השהות עם האם אינם משפיעים על גובה השתתפותה במזונות הילדים.....	372
68. מדובר במקרה שבאופן מובהק שיצדיק את השימוש בסמכות בית-המשפט לענייני משפחה לסטיה מדיני הראיות הרגילים לשם עשיית משפט צדק.....	372
69. הכרעה בבקשה בנוגע למשך התקופה של נסיעת הקטין לחו"ל עם אביו צריכה להיות מוכרעת לאור עקרון טובת הילד.....	374
70. דרך המלך היא ריכוז ההליכים המשפטיים בעניינו של הקטין בבית-המשפט לענייני משפחה.....	374
71. חיסון קטין בחיסוני שגרה המומלצים על-ידי משרד הבריאות.....	375

72. ממזור הקטינה ולפגיעה בייחוס שלה	376
73. עילה לשינוי הסדרי השהות הפסוקים	377
74. אופן ניהול הליכים לפי חוק הנוער בפני בית-המשפט לענייני משפחה, קביעה מהי המסגרת הדיונית המחייבת ומהי המסגרת הדיונית המתאימה	378
75. לא נמצאה הצדקה להוצאת סיכומי התשובה של האפו"ט לדין מהתיק בשל האיחור בהגשתם, זאת, לנוכח המתכונת הדיונית הגמישה הנוהגת בבתי-המשפט לענייני משפחה	380
76. בבואו לדון ולהכריע בסוגיית משמורת קטין, מציב בית-המשפט לנגד עיניו שיקול עיקרי אחד והוא טובת הקטין	380
77. התרשמותו של המותב הקודם בתיק (כב' השופט בן ציון ברגר) בשנת 2015, למעלה משלוש שנים לאחר שהאב יצא מביתו בשנת 2012, כשהניכור בין האם למ' כבר היה קיים (כך שאין מדובר בתחילת הדרך כטענת ב"כ המשיבה בפנינו בישיבת הערעור, כמצויין לעיל), כי האחריות לניכור זה מוטלת על שני ההורים כאחד. היינו בחלקים שווים, קשה להמעיט מערכה של התרשמות זאת של המותב הקודם בתיק, שליווה הצדדים, לרבות סוגיית הניכור ההורי, במשך מספר שנים	380
78. ביני לביני, זכות גדולה מאוד נפלה בידי הילדים שלאחר כל התלאות שעברו וכל המהמורות שפקדו את חייהם, הדמות ההורית שהכירו והמשמשת להם כאמא לכל דבר ועניין, תוכר ככזאת גם מהבחינה המשפטית. במהלך ההליכים שהתקיימו בפני התרשמותי כי חרף שהאם איננה "מושלמת", היא עדיין הורה שמנסה, אוהב ובעיקר לומד - וכל אלו הופכים אותה להורה טוב. המחשבה שהאב ביקש למנוע מהילדים לזכות בהורותה של האם, מעידה אף היא על מארג שיקולים, שייתכן ולגיטימי, אולם לא הולם את טובתם של הילדים ויש גם בו להעיד על מידת (אי) מסוגלותו ההורית	381
79. לכל הורה פררוגטיבה הורית לנהוג כפי שהוא מאמין שזו טובת הקטין. שיקול-דעתו של הורה אחד אינו מאיין שיקול-דעתו של ההורה האחר. במקרה של מחלוקת גוברת טובת הקטין	381
80. שעה שהתביעה דן קרובה מאוד במהותה לתביעה בעניינו של קטין, הרי שיש להחיל על המקרה דנא את ההלכה המושרשת לפיה בבואו לדון ולהכריע בסוגיית משמורת קטין, מציב בית-המשפט לנגד עיניו שיקול עיקרי אחד והוא טובת הקטין	381
81. בענייננו, שני הצדדים, הוריו של הילד, הינם האפוטרופסים הטבעיים. האפוטרופסות טומנת בחובה את זכות ההורה להחליט בנוגע לטיפול הרפואי בילד, החובה והזכות לדאוג לצרכיו השונים, כמו גם לנכסיו של הילד, להחליט על מוסדות הלימוד שלו, על קביעת החינוך שלו וכיוצא בזה - סוגיה בעניין משמורתו של ילד, נשקלת בהתאם לטובתו הקונקרטית של הקטין אשר עניינו נדון בפני בית-המשפט	381

82.	אחת התופעות הקיימות מידי פעם בבתי-הדין, שהאב דורש משמורת משותפת - ואיננו מסתפק בהסדרי השהות המקובלים בדרך כלל - למרות שהוא מגלה קושי רב בעמידה בהסדרי השהות המצומצמים שהיו עד כה - לעיתים אנו עדים לכך, שמאחורי דרישה זו עומדת מטרה פיננסית, שמאן דהוא נתן עצה לאב לדרוש כן כדי להפחית את חיובו במזונות ילדיו או במדורם, שהרי לכל הפחות בית-הדין יחייבוה מדיני צדקה.....382
83.	בתביעת משמורת מעורבים לא רק בני הזוג כצדדים ישירים לסכסוך, אלא גם ילדיהם. מאחר שהכרעה בשאלה היכן יתקיים הדיון בנוגע למשמורת הילדים היא בעלת השפעה גם על ילדיהם של בני הזוג, חובה על הערכאה הדנה בטבעיות הפורום לבחון בראש ובראשונה את השלכות הכרעתה על הילדים, על טובתם ועל זכויותיהם.....382
84.	טענת האיש כי למרות פסיקת בית-המשפט שקבעה בשעתו כי משמורת הילדים בידי האישה, בפועל הוא זה נשא בצורכיהם ולכן לא היה לו חוב כלפי האישה, אינה יכולה לעמוד נוכח הוראות ההחלטה המשלימה אשר הכירו בזכותה של האישה לגבות מזונות מהאיש גם לאחר פסק-הדין.....382
שער ג': הקטין	383.....
פרק א': קטינות ובגירות - סעיף 3 לחוק	383.....
1.	מבוא.....383
2.	חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול).....383
3.	אימתי נפסקים מזונות קטינים?.....384
פרק ב': פעולות של קטין - סעיף 4 לחוק	385.....
פרק ג': ביטול פעולות של קטין - סעיף 5 לחוק	387.....
פרק ד': סייג לביטול פעולות - סעיף 6 לחוק	389.....
1.	מבוא.....389
2.	הימורים.....389
3.	פגיעה בשיער.....390
4.	אחריות בנזיקין - נשיכת כלב.....390
5.	רכישת מיכל גז.....390
6.	צילום קטינים.....390
7.	רכישת מכשיר סלולארי.....391
פרק ה': פעולות בטלות - סעיף 6א לחוק	393.....
פרק ו': פעולות טעונות אישור בית-המשפט - סעיף 7 לחוק	397.....
1.	כללי.....397
2.	סעיף 7 לחוק הכשרות למול סעיף 20 לחוק הנ"ל.....397
פרק ז': הכרזת פסלות - סעיף 8 לחוק	399.....
1.	כללי.....399
2.	ההבדל בין פסול-דין לחסוי.....399
3.	הכרזת פסלות פועלת מכאן ולהבא.....400
4.	חולשה שכלית או גופנית.....403

5.	האם אדם שמונה לו אפוטרופוס בהתאם לסעיף 33 לחוק הכשרות, הינו פסול-דין?	404
6.	חובת ההוכחה	404
7.	תרדמת	405
407	פרק ח': פעולות של פסול-דין - סעיף 9 לחוק	
409	פרק ט': ביטול ההכרזה - סעיף 10 לחוק	
411	פרק י': חישוב גיל - סעיף 11 לחוק	
413	פרק י"א: חזקת תאריך הלידה - סעיף 12 לחוק	
415	פרק י"ב: שמירת דינים - סעיף 13 לחוק	
417	פרק י"ג: המרת דתו של קטין - סעיף 13א לחוק	
419	פרק י"ד: מעמד ההורים - סעיף 14 לחוק	
419	1. כללי	
424	2. הגשת תביעה על-ידי אחד מן ההורים	
425	שער ד': פקיד הסעד (עובד סוציאלי) ובית-המשפט	
425	פרק א': מבוא	
	פרק ב': יחסו האמביוולנטי של פקיד הסעד (עובד סוציאלי) לבית-המשפט	
427	פרק ג': תפקיד פקיד הסעד (עובד סוציאלי) אל מול מערכת המשפט	
429	פרק ד': מעמדו המשפטי של פקיד הסעד	
435	1. כללי	
435	2. פקיד סעד (עובד סוציאלי) כיוזם הליכים בבית-המשפט	
438	3. פקיד הסעד (עובד סוציאלי) בתפקידו כעד בבית-המשפט	
441	פרק ה': תסקיר	
441	1. הגשת תסקירים לבית-משפט	
441	2. סוגי תסקירים	
443	3. תוכן התסקיר	
444	4. דרכי טיפול מומלצות	
444	5. הגשת התסקיר	
444	6. התסקיר כ"חוות-דעת מומחה"	
446	7. חקירה נגדית של פקיד סעד (עובד סוציאלי)	
448	8. ערכו הראייתי של התסקיר ומידת השפעתו על החלטת בית-המשפט	
450	9. טענות לתוכן התסקיר	
451	10. חיסוי התסקיר	
453	פרק ו': פקיד הסעד (עובד סוציאלי), משמורת ילדים והסדרי ראייה	
453	1. משקל חוות-דעת פקיד הסעד (עובד סוציאלי) ומומחים בסכסוכי משמורת	
458	2. הגשת תסקיר על-ידי פקיד הסעד (עובד סוציאלי) בתביעות למשמורת ילדים	

463.....	3. הגשת תסקיר בתביעה להעברת מקום מגורים
471.....	שער ה': סדרי דין וראיות בבית-המשפט לענייני משפחה
471.....	פרק א': פתיחת תיק בבית-משפט לענייני משפחה
471.....	1. כללי
472.....	2. דין ישן
472.....	3. כתבי טענות - כללי - תקנה 10 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)
472.....	3.1 צורתם של כתבי הטענות - תקנות 9 עד 15 לתקנות סדר הדין האזרחי החדשות (תשע"ט)
473.....	3.2 אי-קבלת מסמך - תקנה 33 לתקנות סדר הדין האזרחי החדשות (תשע"ט)
476.....	4. דין ישן וההלכה הפסוקה
477.....	פרק ב': כתב תביעה והגנה ובקשות
479.....	1. כתב תביעה - תקנה 11 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)
479.....	1.1 הדין
479.....	1.2 דין ישן - תקנה 258 לתקסד"א הישנות (תשמ"ד) והלכה פסוקה
480.....	1.3 תשלום אגרה בבית-משפט לענייני משפחה
481.....	1.4 סיווגם של סעדי התביעה ואופיה - האם מדובר בתביעה לסכום קצוב או בתביעה בשל נזקי גוף שאין צריך לשום אותה בסכום? 485....
485.....	1.5 בקשה לפטור - הקפדה יתרה בכל הנוגע לאוכלוסיות מיוחדות
485.....	1.6 תביעה לסכום כסף קצוב
486.....	1.7 המבקשת לא עמדה בנטל ההוכחה הנדרש למצבה הכלכלי בבקשה לפטור מאגרה
486.....	1.8 הבקשה הוגשה בלא פרטים מלאים, הפרטים שהוגשו אינם יוצרים מצג שלם ומהימן, כדרישת התקנות
486.....	1.9 האם על התובעת להשלים את סכום האגרה לכדי שיעור של 1% מסכום התביעה או שמא עליה לשלם אגרה מופחתת
487.....	1.10 תקנות האגרות משפחה אינן חלות על הליכי ערעור בבית-המשפט המחוזי, שם יחולו תקנות האגרות הכלליות
487.....	2. הרצאת פרטים - תקנה 12 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)
488.....	2.1 כללי
489.....	2.2 ההלכה הפסוקה - דין ישן
489.....	2.2.1 כללי
490.....	2.2.2 כתב תביעה - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות)
491.....	2.2.3 בקשת ביניים - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות)

2.2.4 סעדים בשל תביעות שונות - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות).....	491
2.2.5 גילוי מסמכים מוקדם וציון בקשות קודמות - תקנה 258 לתקסד"א (הישנות).....	492
3. כתב הגנה, תביעה שכנגד והודעת צד ג' - תקנה 13 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	496
3.1 כללי.....	496
3.2 דין ישן.....	496
3.2.1 תקנה 258 לתקסד"א (ישנות).....	496
3.2.2 הרצאת פרטים - תקנה 258ד(ה) לתקסד"א (ישנות).....	497
4. כתב טענות נוסף - תקנה 14 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	497
5. סעדים בשל תביעות שונות - תקנה 15 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	498
5.1 כללי.....	498
5.2 הלכה פסוקה - דין ישן.....	501
6. אימות כתב טענות בתצהיר - תקנה 16 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	501
6.1 כללי.....	501
6.2 הלכה פסוקה - דין ישן.....	503
6.3 הרצאת פרטים - תקנה 258ד(ה) לתקסד"א (ישנות).....	504
7. גילוי מסמכים מוקדם וציון בקשות קודמות - תקנה 17 לתקנות בית שמפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	505
7.1 כללי.....	505
7.2 הלכה פסוקה - דין ישן.....	507
8. בקשות בהליך - תקנה 18 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	509
8.2 פרק ח' לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (תקנות עד 55) - בקשות.....	511
8.3 תקנה 258 לתקסד"א (ישנות).....	514
9. הוראות נוספות - קבלת מסמך - מזכיר משפטי - תקנה 19 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין).....	515
10. הלכה פסוקה - דין ישן.....	516
10.1 הצגת מסמכים השייכים לצד ג'.....	516
10.2 מסמכים מצורפים - דין מסמך חסר.....	516
פרק ג': סדרי דין וראיות 519.....	519
1. הדין.....	519
2. "בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק" - סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	519

3.	עדות של קטין - סעיף 8(ב) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	524.....
4.	מינוי מומחים - סעיף 8(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	525.....
4.1	מבוא	525.....
4.2	מינוי מומחה	529.....
4.3	הגשת חוות-הדעת	530.....
4.4	חקירת המומחה	530.....
4.5	שכר-טרכת המומחה והוצאותיו	530.....
4.6	פקיד סעד (עובד סוציאלי)	531.....
5.	תובענות לפי חוק למניעת אלימות במשפחה - סעיף 8(ד) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	531.....
6.	תובענה לפי חוק הירושה - סעיף 8(ה) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה	531.....
7.	הזמנת עד מטעם בית-המשפט וקבלת עדותם	532.....